

Krigsveteranmuseet i Vasa fick fina förtjänsttecken

Gunnar Mangs med rötter i Tjock och född i Sverige tog i somras kontakt med krigsveteranmuseet i Vasa. Detta ledde till att han överlämnade sina föräldrars förtjänstmedaljer till museet. Föräldrarna var Marita, född Åkerberg i Gamlakarleby 1924, och Börje Mangs, född i Tjock 1918. Marita verkade under kriget som lotta, medan Börje stred för IR 69 under vinterkriget och för IR 61 ("Sextietan") under fortsättningskriget.

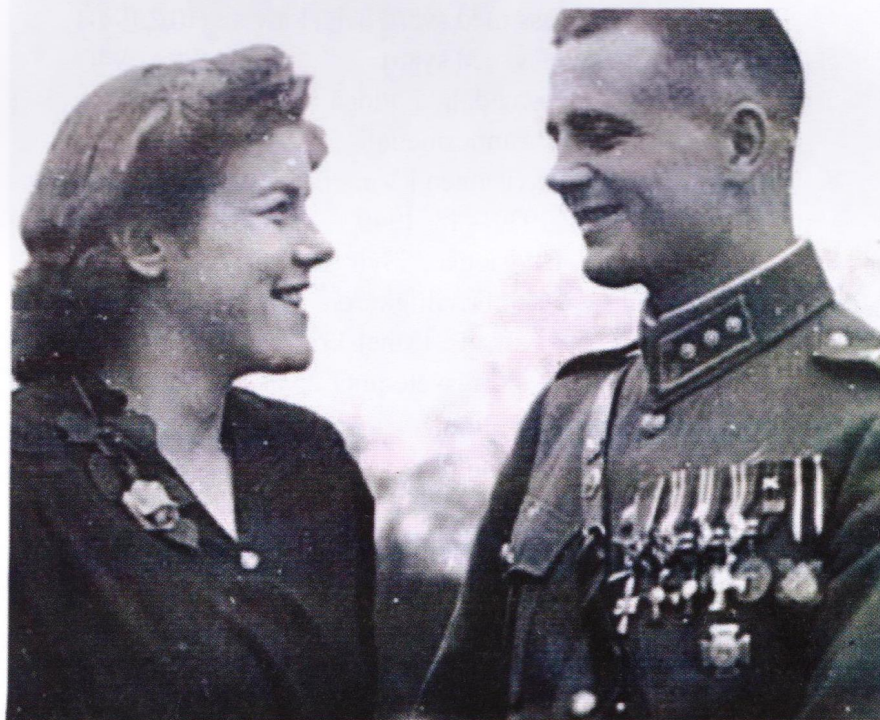
Marita Mangs' krigsstig

Maritas far flyttade till Ekenäs 1939 efter att hans hustru dött då Marita var endast 12 år gammal. Familjens yngre barn följde med pappa, medan Marita blev kvar i Gamlakarleby hos sina farföräldrar. Hon anslöt sig till smålottorna och verkade under vinterkriget som flygspanare och på krigssjukhus. Efter fredsslutet flyttade hon till Helsingfors för att studera, samt anslöt sig där till lottarörelsen. Senare flyttade hon till övriga familjen i Ekenäs.

När fortsättningskriget inleddes fungerade hon som flygspanare i Ekenäs och Dickursby. Hon fortbildade sig till radistlotta och flyttades till östra Finska viken och Hogland. Hon kom där också att uppleva de häftiga striderna i september när tyskarna försökte inta Hogland. 153 tyskar stupade och över 1000 tillfångatogs. Marita skrev hem om dessa händelser den 14 september: Jag trodde att den dagen aldrig skulle ta slut! 37 finländare stupade i slaget om Hogland.

Börje Mangs' krigsstig

Börje Mangs träffade Marita i Helsingfors och de gifte sig efter fredsslutet. De flyttade för gott till Sve-

Börje och Marita Mangs som nygift par efter fredsavtalet.

rige. Hans insatser under kriget har beskrivits av sonen Gunnar:

Börje skrev studenten i Kristinestad 1937 och avtjänade värnplikten 1938-1939 och hemförlovades som fänrik. Studierna fortsatte i Helsingfors med forstmästarexamen som målsättning. Studierna avbröts av vinterkriget och han blev gruppchef, i slutskedet befordrad till kompanichef i IR 69 och deltog i striderna vid Kollaa norr om Ladoga. För sina insatser i vinterkriget belönades han med Frihetskorset av fjärde klass med svärd. Han var då endast 22 år gammal.

Hösten 1940 fortsatte Mangs sina avbrutna studier i Helsingfors. Våren 1941 utförde han föreskriven praktik vid Domänverket i Sverige.

Den 1.7.1941 avbröts studierna igen av inkallelseorder. Han placerades då som ordonnansofficer i IR 61, 3 bataljonen. Med IR 61 kom han till Svir den 8 september 1941. Regimentet förblev i Schemenskiområdet fram till sommaren 1944. När anfallsstriderna upphört befordrades Mangs till löjtnant och han erhöll Frihetskorset IV med eklöv och svärd. I april 1942 hade regimentet fört hårda strider och lyckats bibehålla ställningarna. 61:an förlorade dock 56 man och 193 sårades. 1942 hade överstelöjtnant Alpo Marttinen placerats som regementskommandör för 61:an. Mangs blev chef för andra bataljonens femte kompani. Under ställningskriget fördes hårda strider samtidigt som soldater från

Hederstecken donerat av Gunnar Mangs till Vasa Krigsveteranmuseum

Börje Mangs' hederstecken

1. Frihetskorsket 2:a klass med svärd (18.6.1944)
2. Frihetskorsket 3:e klass med svärd och eklöv (16.11.1943)
3. Frihetskorsket 3:e klass med svärd (16.11.1943)
4. Frihetskorsket 4:e klass med svärd och eklöv (10.2.1941)
5. Frihetskorsket 4:e klass med svärd (20.6.1940)
6. Vinterkrigets minnesmedalj "Ladoga Karelen"
7. Fortsättningskrigets minnesmedalj
8. Minnesmedalj 12. Divisionen i Vinterkriget, Kollaafrenten 6/12 1939 – 13/ 1940
9. Minnesmedalj 17. Divisionen, "Svir – Näset" 1941 – 1944
10. Minnesmedalj Svenska Frivilligkåren
11. Minnesmedalj "Blå Korset", Frihetskrigarnas Vårdstiftelse
12. Minnesmedalj Finska Krigsveteraner 25 år

Marita Mangs' hederstecken

1. Finlands Vita Ros medalj 1:a klass
2. Vinterkrigets minnesmedalj
3. Fortsättningskrigets minnesmedalj
4. Kustartilleriets minnesmedalj
5. Hemmafrontens minnesmedalj
6. Minnesmedalj "Blå Korset", Frihetskrigarnas Vårdstiftelse
7. Lotta Svärd förtjänstmedalj
8. Minnesmedalj Finska Krigsveteraner 25 år

regementet verkställde många krävande spaningsuppdrag. I juli 1943 kunde regementet erövra den viktiga Meri-stödjepunkten. Under hösten premierades Mangs med Frihetskorsket III såväl med svärd som med svärd och eklöv.

Vårvintern 1944 ansågs läget så stabilt att Börje Mangs kunde beviljas permission för slutförande av studierna. Under den perioden i Helsingfors träffade han också sin blivande hustru Marita Åkerberg. Paret's umgänge återgick till brevskrivningsstadiet då de båda åter kallades till krigstjänst, Börje till sin enhet vid Svir och Marita som radist till Hogland. Under ryska storanfallet förflyttades 61:an till Tienhaara där de finska trupperna hamnat i upplösningstillstånd. Vid de avgörande striderna den 23 juni kunde fienden stoppas, och ställningarna hölls till krigsslutet. Mangs sårades svårt av granatskärvor vid striderna i Tienhaara och fick under resten av livet bära med sig många granatskärvor i ryggraden. Mangs befordrades till kapten och erhöll Frihetskorsket av klass 2 med svärd. En ovanlig belöning vid endast 26 års ålder!

Börje Mangs avled den 22 oktober 2000 i Kalix, hustrun Marita den 13 mars 1999, likaså i Kalix.

*Bertel Widjeskog och
Ilkka Virtanen
(på grund av
Gunnar Mangs' material)*

Förtjänstecken som Börje och Marita Mangs erhöll utställda i vitrinen på Vasa Krigsveteranmuseum.